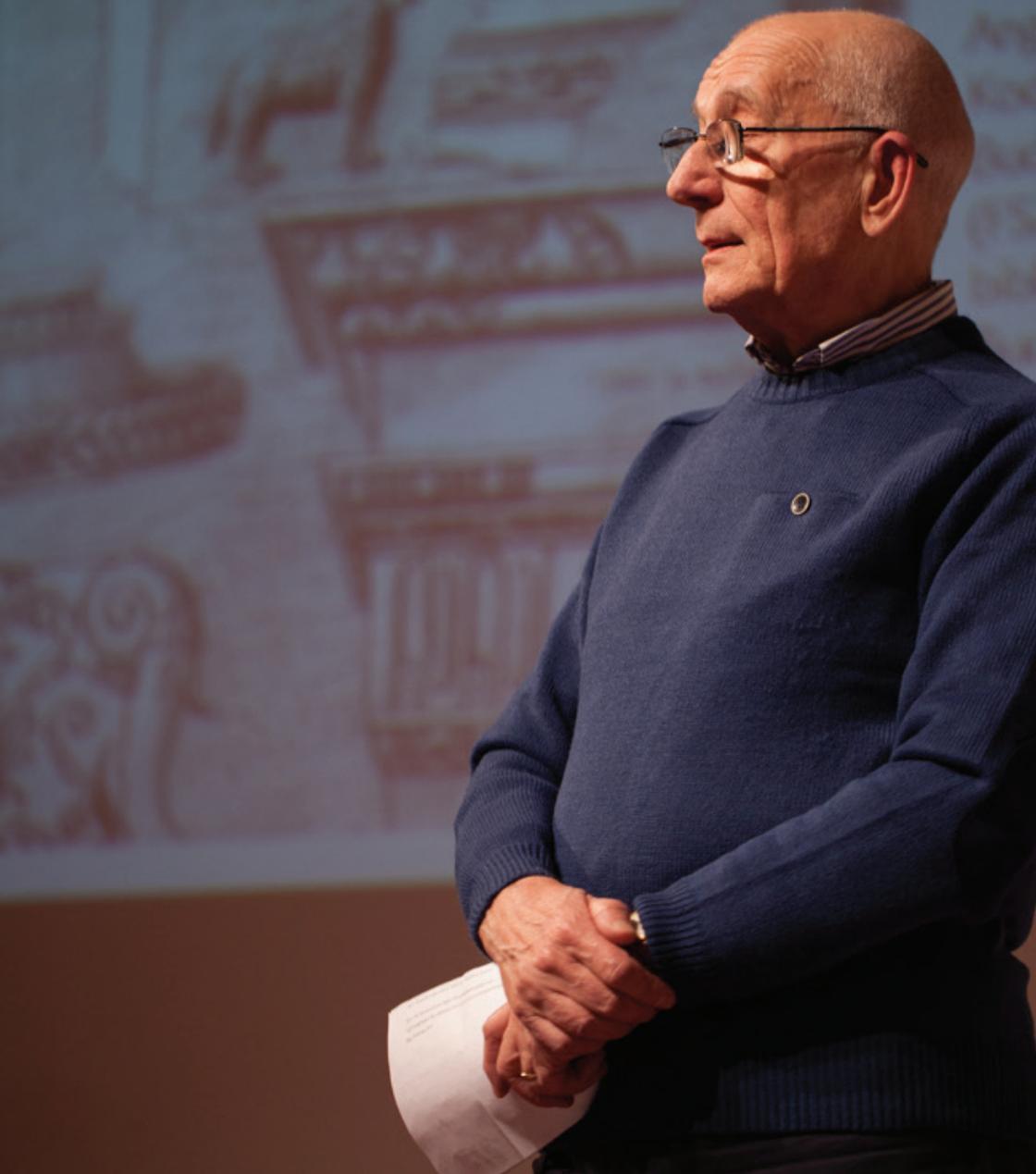

Međunarodni znanstveni skup

**MIROSLAV BERTOŠA I NJEGOVI INOVATIVNI DOPRINOSI
U HISTORIOGRAFIJI POVODOM IZLASKA KNJIGE
*TROŠENJE ŽIVOTA***

Fakultet Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu
Odsjek za povijest i Znanstveni zavod
te
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Centar za komparativnohistorijske i interkulturalne studije
Mikrohistorijska radionica i Jadranska/mediteranska radionica

Međunarodni znanstveni skup
MIROSLAV BERTOŠA I NJEGOVI
INOVATIVNI DOPRINOSI U
HISTORIOGRAFIJI
POVODOM IZLASKA KNJIGE
TROŠENJE ŽIVOTA

Zagreb, 18. travnja 2024.
knjižnica Fakulteta hrvatskih studija

Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet hrvatskih studija

Na naslovnici: dr. sc. Miroslav Bertoša, *prof. emeritus*
(Zahvaljujemo obitelji Bertoša koja nam je ustupila pravo na reprodukciju
fotografija.)

Međunarodni znanstveni skup
MIROSLAV BERTOŠA I NJEGOVI INOVATIVNI
DOPRINOSI U HISTORIOGRAFIJI POVODOM
IZLASKA KNJIGE *TROŠENJE ŽIVOTA*

 PP press

Zagreb, 2024.

Programsko-pripremni odbor:

dr. sc. **Hrvoje Petrić**, red. prof., predsjednik Odbora
(Odsjek za povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

dr. sc. **Slaven Bertoša**, red. prof.
(Odsjek za povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli)

dr. sc. **Darko Darovec**, red. prof.
(Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru)

dr. sc. **Egidio Ivetić**, izv. prof.
(Dipartimento di Scienze Storiche Geografiche e dell'Antichità,
Università degli Studi di Padova)

dr. sc. **Isao Koshimura**, prof. emeritus
(Tokyo Zokei University)

dr. sc. **Samanta Paronić**, tajnica Odbora
(Centar za komparativnohistorijske i interkulturalne studije
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu)

dr. sc. **Drago Roksandić**, prof. emeritus
(Centar za komparativnohistorijske i interkulturalne studije
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu)

dr. sc. **Filip Šimetin Šegvić**, doc., voditelj CKHIS-a
(Odsjek za povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

dr. sc. **Vladimir Šumanović**, doc.
(pročelnik Odsjeka za povijest, Fakultet hrvatskih studija
Sveučilišta u Zagrebu)

dr. sc. **Vlatka Vukelić**, izv. prof., predstojnica Znanstvenog zavoda
(Odsjek za povijest, Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu)

Professor emeritus Miroslav Bertoša (Beograd, 17. svibnja 1938. – Pula, 24. kolovoza 2023.) jedan je od nekolicine istaknutih hrvatskih povjesničara koji su svojim radom – kako znanstveno-istraživačkim tako i pedagoškim – utjecali na brojne generacije studenata, suradnika i kolega. Njegov opus čine dvadeset i jedna knjiga te više od 1000 ostalih vrsta radova. Posljednja knjiga *Trošenje života. Gdje li je život što ga izgubih živeti?* izašla je postumno u izdanju Hrvatske sveučilišne naklade 2023.

Mikrohistorijska radionica i Jadransko/mediteranska radionica Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije Filozofskog fakulteta u Zagrebu inicirale su održavanje ovoga međunarodnog znanstvenog skupa u dogovoru s prof. dr. sc. Slavenom Bertošom i prof. dr. sc. Mislavom Bertoša, sinom i kćeri pokojnog profesora. Organizaciji se pridružio Odsjek za povijest Fakulteta hrvatskih studija kao mjesto na kojem je Miroslav Bertoša predavao od ak. g. 2003./2004. do 2018./2019. Osim toga je i kao član radne skupine Nacionalnoga vijeća za visoko obrazovanje sudjelovao i u osnivanju spomenutog fakulteta.

Imajući na umu brojne moguće sudionike ovog skupa, organizatori su odlučili javnim pozivom potaknuti prijavu i sudjelovanje u radu međunarodnog znanstvenog skupa *Miroslav Bertoša i njegovi inovativni doprinosi u historiografiji*. Cilj je propitati i pokušati vrednovati doprinose i mjesto Miroslava Bertoše kao povjesničara u historiografiji u kojoj je stvarao te posebnu pozornost posvetiti njegovoj postumno objavljenoj knjizi *Trošenje života*, nesumnjivo izdanju bez presedana u hrvatskoj historiografiji.

Programsko-pripremni odbor

PROGRAM RADA

10 | Otvaranje skupa | Knjižnica Fakulteta hrvatskih studija

Pozdravne riječi

10:30 – 11:45 | Sekcija 1

Moderator: Drago Roksandić

Slaven Bertoša, *Knjigograd Miroslava Bertoše očima nasljednika povjesničara*

Stjepan Ćosić, *Miroslav Bertoša u svjetlu autobiografskih zapisa*

Zdenka Janeković-Römer, *Miroslav Bertoša: je li življenje doista trošenje?*

Samanta Paronić, *Miroslav Bertoša: kultura čitanja i čitateljska strast*

Drago Roksandić, *Kako čitati Bertošino Trošenje života...? Prilog raspravi o autobiografsko-egohistorijskim poveznicama i razdjelnicama*

11:45 – 12:10 | Rasprava

12:10 – 12:25 | Stanka

12:25 – 13:10 | Sekcija 2

Moderator: Tomislav Galović

Marino Manin, *Miroslav Bertoša: „brzo starenje knjiga o povijesti“ i postojanost rezultata historiografskih istraživanja*

Nevio Šetić, *Miroslav Bertoša: suvremeni hrvatski historiograf iz Istre*

Filip Šimetin Šegvić i Nikolina Šimetin Šegvić, *Miroslav Bertoša i tradicija francuskih Anala – ponešto o tome*

13:10 – 13:25 | **Rasprava**
13:25 – 14:30 | **Stanka i ručak za sudionike**

14:30 – 15:10 | **Sekcija 3**

Moderator: Samanta Paronić

Isao Koshimura, *Kako baštiniti dosege Bertošine knjige Doba nasilja, doba straha?*

Suzana Simon, *Sir i crvi i Miroslav Bertoša*

Tomislav Galović, *Intelektualna relacija Bertoša – Fučić u historiografskom kontekstu*

Darko Darovec, *Zlikovci i prognanici i Homo sacer*

15:10 – 15:30 | **Rasprava**

15:30 – 16:10 | **Sekcija 4**

Moderator: Nikolina Šimetin Šegvić

Ante Bralić, *Nacionalne, jezične i urbanističke promjene u Zadru 1947. – 1957.: usporedba s Bertošinom Pulom*

Vlatka Vukelić, *Poslijeratna Pula kao dio Bertošine egohistorije*

Hrvoje Petrić, *O Miroslavu Bertoši i ekohistoriji*

Marko Jelenić, *U potrazi za hrvatskom mikrohistorijom*

16:10 – 16:30 | **Rasprava**

16:30 – 16:40 | **Stanka**

16:40 – 17:10 | **Sekcija 5**

Moderator: Vladimir Šumanović

Filip Novosel, *Miroslav Bertoša i problematika objavljivanja izvora o istočnom Jadranu ranog novog vijeka*

Brigitta Mader, *Zakulisje: družbena omrežja in „skrite“ informacije o kulturni zgodovini Istre in Kvarnerja v arhivskih fondih starih avstrijskih raziskovalnih ustanov za varstvo spomenikov in arheologijo (1850 – 1918)*

Klara Buršič-Matijašič, *Gradine u temeljima srednjovjekovnih gradova Istre*

17:10 – 17:30 | Rasprava

17:30 – 17:45 | Stanka

17:45 – 18:15 | Sekcija 6

Moderator: Vlatka Vukelić

Andrea Matošević, *Trošenje dlanova (onoliko koliko možemo). Miroslav Bertoša na omladinskim radnim akcijama*

Mirjana Matijević Sokol, *Nekoliko crtica o Profesoru i istarskoj povijesti*

Vladimir Šumanović, *Miroslav Bertoša – moj profesor*

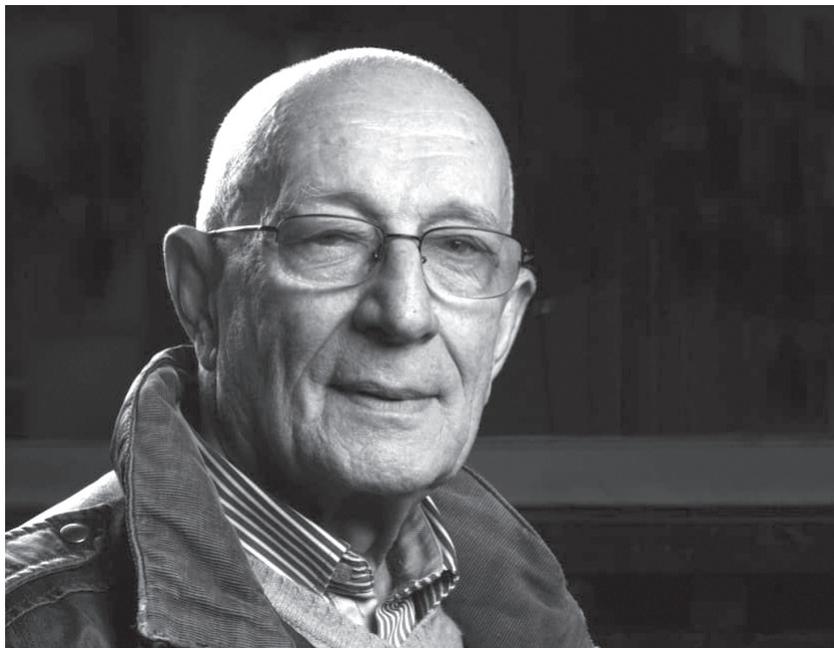
18:15 – 18:30 | Rasprava

Zahvala

Mislava Bertoša

18:30 | Zatvaranje skupa

O autoru knjige

Miroslav Bertoša (Pula, 1938. – 2023.), povjesničar, pisac i publicist, specijaliziran za istarsku i primorsku novovjekovnu povijest te proučavanje i kritičko vrednovanje historiografske baštine. Potomak stare pazinske obitelji doseljene iz Furlanije u XVI. stoljeću, znanstveni savjetnik i redoviti profesor u trajnome zvanju, *professor emeritus* Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Svoj znanstveni interes najviše je usmjerio prema Istri u novom vijeku, ali povremeno je zalazio i u starija i novija razdoblja. Glavno područje njegova znanstvenog interesa obuhvaćalo je istraživanje gospodarskih, društvenih, etničkih, migracijskih, kolonizacijskih i kulturno-antropoloških pojava u Istri (prije svega u njezinu mletačkom dijelu) od kraja XV. do kraja XVIII. stoljeća. Njegovo višedesetljetno djelovanje i rad tiču se i proučavanja te

kritičkog vrednovanja istarske historiografske baštine. Također se bavio i demografskom poviješću, a u tome je posebnu pozornost posvećivao kretanjima u europskoj povijesnoj znanosti, osobito avangardnim nastojanjima francuske Škole *Annales*. Bavio se i temama iz suvremenih promišljanja o problemima razvoja povijesne misli i historiografije općenito te metodologije nastavnog i znanstvenog procesa u povijesti. Od druge polovine 60-ih godina sustavno je istraživao u mnogim arhivskim i drugim fondovima i zbirkama u Hrvatskoj i inozemstvu, napose u Italiji i Francuskoj. Suradivao je i s koparskim krugom slovenskih povjesničara. Radni staž trajao mu je 48 godina, uključujući i predavanja na nizu fakulteta i sveučilišta (Pula, Rijeka, Zadar, Zagreb, Split i Dubrovnik), gdje je naučena znanja i stečena saznanja, napose, pak, znanstvenu osjetljivost prema problemima prošlosti, prenosio mnogim naraštajima hrvatskih studenata povijesti. Bio je dugogodišnji djelatnik, kratko i upravitelj Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci s područnom jedinicom u Puli. Autor je 21 knjige i oko 1070 ostalih bibliografskih jedinica: izvornih znanstvenih radova i priloga, stručnih tekstova, enciklopedijskih natuknica, recenzija, osvrta i kritičkih prikaza, kolumni i feljtona. Usavršavao se u mnogobrojnim domaćim i inozemnim ustanovama. Bio je suradnik brojnih izdanja, pokretač, uređivač i glavni urednik niza časopisa i enciklopedija; suradnik i voditelj znanstveno-istraživačkih projekata; predstavljatelj mnogih edicija, sudionik televizijskih i radijskih emisija, okruglih stolova, javnih predavanja, kolokvija; član brojnih strukovnih udruženja. Osnivač studija povijesti na Filozofskom fakultetu u Puli te njegov prvi pročelnik. Sudjelovao je i u osnivanju Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Dobitnik niza nagrada i javnih priznanja, među kojima se posebice ističe Nagrada Grada Pule za životno djelo.

Knjige

- Knjiga o Istri*, Školska knjiga, Zagreb 1968. (uz Zvane Črnju redaktor rukopisa pok. prof. Tone Peruška te pisac dijela teksta)
- Proština 1921. Antifašistički pokret seljaka jugoistočne Istre*, Novinsko-izdavačko poduzeće „Glas Istre“ – Biblioteka „Istarski mozaik“, Pula 1972.
- Istarsko vrijeme prošlo*, Glas Istre – Čakavski sabor, Pula 1978.
- Pisma i poruke istarskih rektora / Epistolae et communicationes rectorum histriano-rum*, sv. 1: *Od 1607. do 1616.*, Monumenta Spectantia Historiam Slavorum Meridionalium, vol. 52, JAZU, Zagreb 1979.
- Mletačka Istra u XVI. i XVII. stoljeću*, knj. 1.: *Kolonizacija – teme i problemi*, Istarska naklada, Biblioteka „Misao“, Pula 1985.
- Etos i etnos zavičaja (Istra kao historiografski problem)*, Biblioteka „Istra kroz stoljeća“, VI. kolo, knj. 33, Pula – Rijeka 1985.
- Mletačka Istra u XVI. i XVII. stoljeću*, knj. 2.: *Društvene strukture, populacija i gospodarstvo*, Istarska naklada, Biblioteka „Misao“, Pula 1986.
- Jedna zemlja, jedan rat. Istra 1615-1618*, Istarska naklada, Pula 1986.
- Zlikovci i prognanici. Socijalno razbojništvo u Istri u XVII. i XVIII. stoljeću*, Čakavski sabor, Istarska književna kolonija „Grozđ“, Pula 1989.
- Istra između zbilje i fikcije*, Mala knjižnica Matice hrvatske, Zagreb 1993.
- Istra: doba Venecije (XVI.-XVIII. stoljeće)*, Zavičajna naklada „Žakan Juri“, 2. dopunjeno i prošireno izdanje s kartama i slikovnim priložima, Pula 1995.
- Izazovi povijesnog zanata. Lokalna povijest i sveopći modeli*, Izdanja Antibarbarus, Zagreb 2002.
- Istra, Jadran, Sredozemlje. Identiteti i imaginariji (feljtoni, elzeviri, kolumne)*, Dubrovnik University Press – Durieux, Zagreb 2003.
- Tvrđavni spisi Onofrija Del Campa. Traktati i memorabilije jednoga kondotjera u Dalmaciji u doba Kandijskoga rata*, Državni arhiv u Rijeci, Rijeka 2003.
- Hrvatska povijest u ranom novom vijeku*, sv. 3.: *Dalmacija, Dubrovnik i Istra u ranom novom vijeku*, Barbat d. o. o. – Leykam International d. o. o., Zagreb 2007. (suautor Josip Vrandečić)
- Kruh, mašta & mast. Prizori i memorabilije o staroj Puli (1947.-1957.)*, Durieux, Zagreb 2007.
- Veprinački zakon 1507.-2007.*, Župa sv. Marka Evanđelista – Veprinac, Mjesni odbor Veprinac, Matica hrvatska, ogranak Opatija, Veprinac 2007. (suautor Boris Kuzmić)

Doba nasilja, doba straha: vojnici-pljačkaši, seljaci-razbojnici i doseljenici-nasilnici u Istri XVII. i XVIII. stoljeća, Durieux, Zagreb 2011.

Pula – grad interval, sv. 3., StudioLAB, Pula 2019. (suautori Igor Zirojević i Paola Orlić)

Historabilije XVI.-XVIII. stoljeća. Mali svijet Istre u doba Venecije, Udruga Susreti na dragom kamenu – Povijesni i pomorski muzej Istre, Marčana 2019.

Trošenje života. Gdje li je život što ga izgubih živeti?, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 2023.

Popis sudionika

- dr. sc. **Mislava Bertoša**, red. prof. (Odsjek za lingvistiku, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)
- dr. sc. **Slaven Bertoša**, red. prof. (Odsjek za povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli)
- dr. sc. **Ante Bralić**, izv. prof. (Odjel za povijest Sveučilišta u Zadru)
- dr. sc. **Klara Buršić-Matijašić**, red. prof. (Odsjek za povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli)
- akademik **Stjepan Ćosić** (Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu)
- dr. sc. **Darko Darovec**, red. prof. (Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru)
- dr. sc. **Tomislav Galović**, izv. prof. (Odsjek za povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)
- dr. sc. **Zdenka Janeković-Römer**, red. prof. (Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku)
- dr. sc. **Marko Jelenić** (Osnovna škola Petra Studenca, Kanfanar)
- dr. sc. **Isao Koshimura**, prof. emeritus (Tokyo Zokei University)
- dr. **Brigitta Mader** (Inštitut IRRIS za raziskave, razvoj in strategije družbe, kulture in okolja)
- dr. sc. **Marino Manin** (Hrvatski institut za povijest)
- dr. sc. dr. h. c. **Mirjana Matijević Sokol**, prof. emerita Sveučilišta u Zagrebu
- dr. sc. **Andrea Matošević**, red. prof. (Filozofski fakultet, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli)
- dr. sc. **Filip Novosel** (Hrvatski institut za povijest)
- dr. sc. **Samanta Paronić** (Centar za komparativnohistorijske i interkulturalne studije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu)
- dr. sc. **Hrvoje Petrić**, red. prof. (Odsjek za povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Centar za komparativnohistorijske i interkulturalne studije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu)
- dr. sc. **Drago Roksandić**, prof. emeritus Sveučilišta u Zagrebu (Centar za komparativnohistorijske i interkulturalne studije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu)

- dr. sc. **Suzana Simon** (Odsjek za povijesne znanosti HAZU u Zagrebu)
- dr. sc. **Nevio Šetić**, red. prof. (Odsjek za povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli)
- dr. sc. **Filip Šimetin Šegvić**, doc. (Odsjek za povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu; Centar za komparativnohistorijske i interkulturne studije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu)
- Nikolina Šimetin Šegvić**, mag. hist. (Odsjek za povijest, Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu)
- dr. sc. **Vladimir Šumanović**, doc. (Odsjek za povijest, Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu)
- dr. sc. **Vlatka Vukelić**, izv. prof. (Odsjek za povijest, Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu)

MIROSLAV BERTOŠA I NJEGOVI INOVATIVNI DOPRINOSI
U HISTORIOGRAFIJI POVODOM IZLASKA KNJIGE
TROŠENJE ŽIVOTA

Nakladnik

Filozofski fakultet u Zagrebu
FF press
Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb

Za nakladnika

dr. sc. Domagoj Tončinić, izv. prof.

Urednica

dr. sc. Samanta Paronić

Tehnički urednik

Boris Bui

Računalni slog

Boris Bui

Oblikovanje naslovnice

Boris Bui

Lektura i korektura

dr. sc. Samanta Paronić

ISBN

978-953-379-164-7